

S:t Pers skola, Sigtuna, 1999

Sten Tesch

Rapport Arkeologisk undersökning

S:t Pers skola, Sigtuna, 1999

Sten Tesch

Sigtuna Museum

Stora Gatan 55
193 30 Sigtuna

sigtunamuseum@sigtuna.se
www.sigtuna.se/museer

Omslagsbild: Gravens placering i schaktet längs
den södra sidan om S:t Pers skola

Produktion: Sigtuna Museum

© Text: Sten Tesch
© Kartor och figurer: Anders Wikström
© Foto: Sten Tesch
© Formgivning: Jacques Vincent
© Original: Anders Wikström

Tryck : Sigtuna Museum 2005

ISSN : 1401-4645
ISBN : 91-975643-0-3

Innehåll

Undersökningens bakgrund	5
<i>Tidigare undersökningar</i>	
Undersökningsresultat	6
Datering och sammanhang	7
Slutord	8
Administrativa uppgifter	10

Orienteringskarta med schaktets placering i staden.

Undersökningens bakgrund

S:t Pers skola stod färdig 1958, byggd efter ritningar av Nils Tesch Arkitektkontor. Skolan har källare och det aktuella arbetsföretaget avsåg att komma till rätta med de fuktproblem, som man hade invändigt. Därför hade man grävt ca 2 meter breda schakt runt om hela skolan, företrädesvis i gammalt schakt. Schaktningssarbetena, som utfördes av Komfast Sigtuna kommun, hade inte anmälts vare sig till Sigtuna Museum eller till Länsstyrelsen trots att gravar var registrerade i området sedan länge. Tommy Sundström, Komfast (1999-07-09) larmade emellertid förtjänstfullt om att en skelettgrav påträffats. Graven uppmärksammades i samband med att grävmaskinen rensade schaktets yttersida. Skelettets ena sida hade skadats, men i övrigt var graven kvar intakt i schaktväggen. Komfast, Sigtuna kommun stod för undersökningskostnaderna.

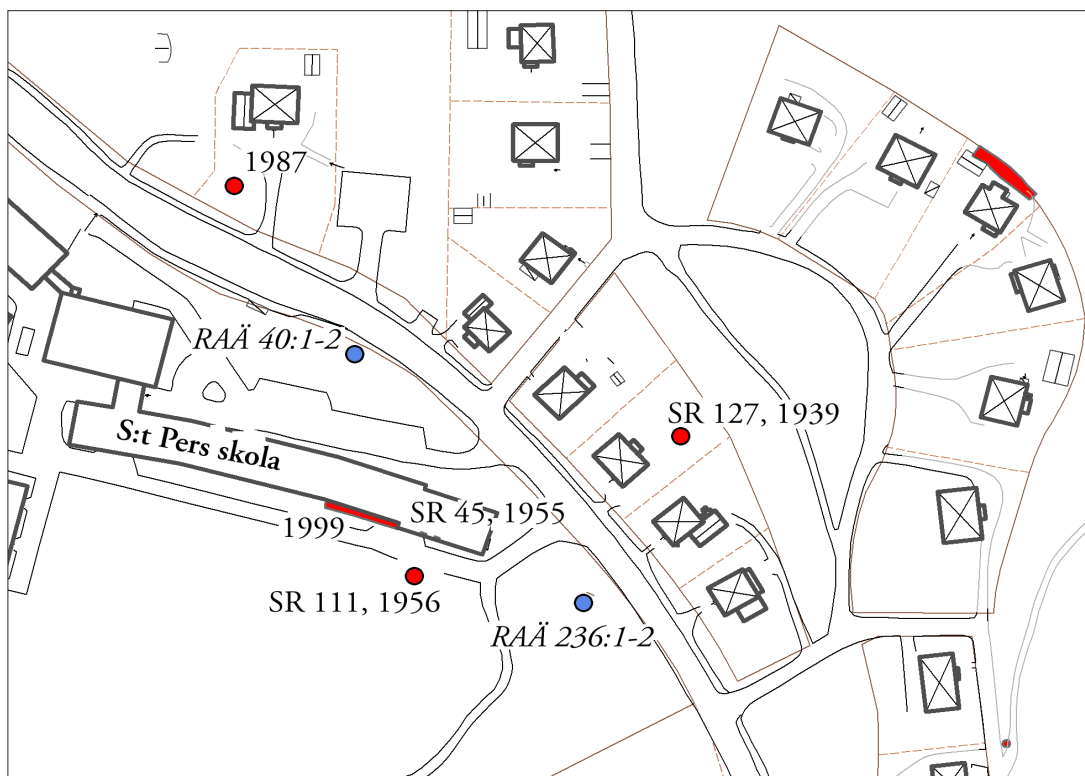
Tidigare undersökningar

I samband med schaktningssarbeten för den nya folkskolan, i februari 1955, påträffades på en dryg meters djup två skelettgravar längs byggnadens södra långvägg (SR 45). Undersökningen utfördes av K. G. Petersson, Riksantikvarieämbetet. Skeletten låg orienterade i VNV-OSO med armarna utefter sidorna (armställning A). Spikar markerade att de döda nerlagts i ca 1,9 x 0,5 meter stora kistor.

I juli 1956 åkte Evald Gustafsson från Riksantikvarieämbetet ut till platsen efter larm om påträffade skelettdelar. Grävningssarbetena ägde nu rum söder om folkskolan. För iordningställande av en lek- och idrottsplats hade området genomdragits av ett antal dräneringsdiken grävda med grävmaskin. I de öppna schakten var skelettdelar synliga på fyra ställen. Skeletten låg på 0,7–1,0 meters djup. Någon dokumentation i plan eller profil utfördes ej. Inte heller gjordes någon närmare lägesbestämning. En kistspik påträffades dock. De skelettdelar som tagits upp lades ner vid de skadade skeletten, som sedan övertäcktes. På den mycket enkla planen har ett 70 x 35 meters stort område söder om skolbyggnaden markerats med anmärkningen att inom detta område hade ett flertal liknande begravningar (som gravarna påträffade 1955) konstaterats (SR 111).

Norr om skolan, ca 50 meter från den aktuella graven ligger, på en liten bit överbliven mark, två rektangulära stensättningar med otydliga rester efter ytterligare kantkedjor (RAÄ 40:1-2, SR 138). Ca 100 meter OSO om den aktuella graven finns också två runda stensättningar registrerade (RAÄ 236:1-2). Vid en noggrann inventering skulle säkert ytterligare gravar kunna påträffas här.

I kv. Kålsängen öster om S:t Pers skola finns muntliga uppgifter om gravfynd när bebyggelsen uppfördes på 1930-talet.

Figur 1

Karta över registrerade fönlämningar (blå punkter) och utförda arkeologiska undersökningar (röda markeringar och röda punkter, som anger osäker placering) i den undersökta gravens närområde.

Undersökningsresultat

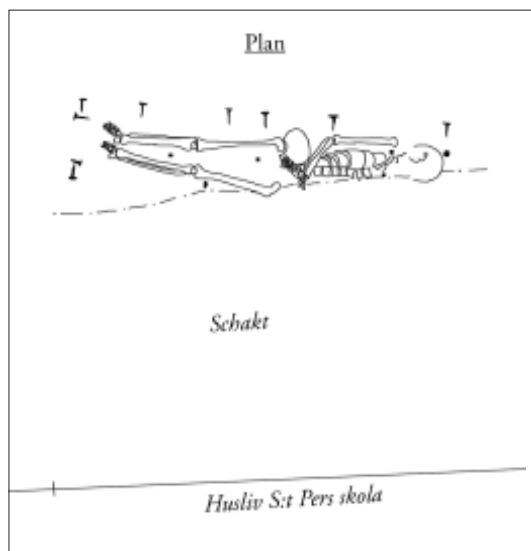
Den framkomna graven undersöktes av undertecknad den 14-15 juli 1999. Graven hade skadats något av grävmaskinen, vilket gjorde att den vänstra armen saknades. Eftersom handen var bevarad gick det ändå att se att händerna låg korslagda över skötet (armställning B). Grävmaskinen hade även skadat en del av kistan. Av kistan var inte något trä bevarat, men däremot flera spikar, varav de flesta ca 8 cm långa. Runt flera av spikarna fanns svaga trärester. Tack vare spikarna kunde kistans mått beräknas till ca 2,0x0,45x0,20 meter. Kistan hade alltså en trapezoid form, avsmalnande mot fötterna. I kistan låg också en del kolfragment. En preliminär osteologisk bestämning av osteolog Carina Olson visade att den gravlagda var en man i 35-årsåldern och att han varit ca 177 centimeter lång (figur 2a-b och 4a-b).

Hela schaktet runt skolan var ett par hundra meter långt. Trots detta gick det inte att urskilja ytterligare gravar i schaktväggarna. Sannolikt har man huvudsakligen grävt i det gamla frischaktet och därmed i väldigt liten grad berört orörd mark. Kanske har gravarna också redan från början legat ganska glest. Graven låg 1,4 meter under nuvarande markyta, vilket tyder på att omfattande utfyllnader i samband med skolbygget. Normalt ligger gravarna 0,6-1,0 meter under markytan.

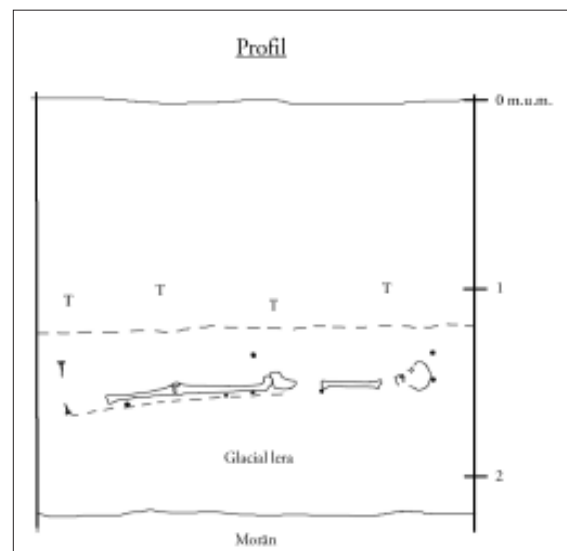
Datering och sammanhang

Armställningen pekar på en datering till 1000- eller 1100-talet. På en rekonstruktion av 1000-talets stadsplan har antagits att de gravar som påträffades 1955 och 1956 ingått i en sammanhängande gravgård (= kristen begravningsplats utan kyrka) från 1000-talet, möjligtvis dess första hälft. Den påträffade graven ligger endast ca 20 meter från de två gravar som framkom vid bygget. Det är mycket som talar för att den tillhör samma gravgård som dessa gravar och att graven därför skall dateras till 1000-talet.

Också det perifera läget långt nordväst om bebyggelseområdet och utanför det område där 1100-talskyrkorna skall byggas talar för en sådan datering. I en vid halvcirkel runt bebyggelseområdet (Svarta jorden) har minst 20 gravgårdar från 1000-talet identifierats, både med gravar täckta av högar och stensättningar och under flat mark. Gravgårdarna ligger speciellt tätt i stadens västra del, i området runt platsen för S:t Pers kyrka som började byggas i slutet av 1000-talet. Undersökningsplatsen låg ca 100 meter norr om S:t Pers kyrka (figur 3 a och b).

Figur 2a
Planritning över skelettgraven. Söder uppåt i figuren.
Skala 1:40

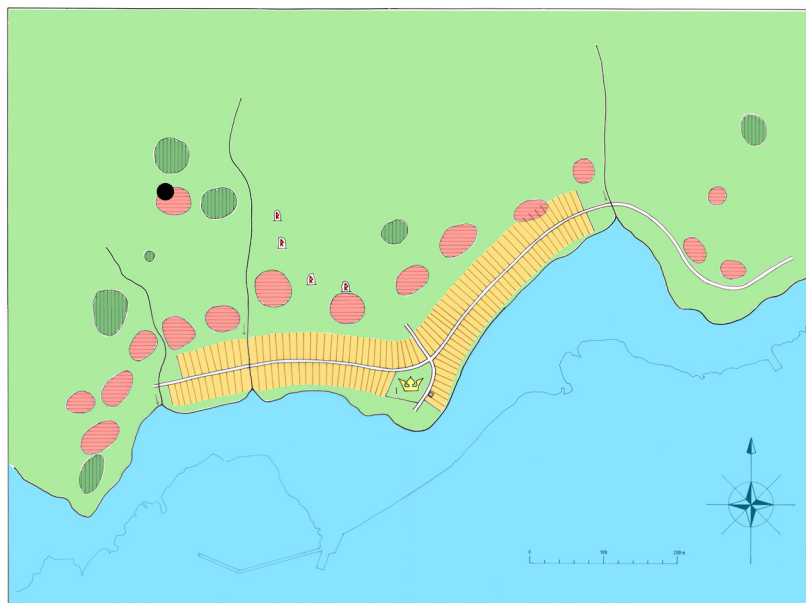

Figur 2a
Profilritning över skelettgraven.
Skala 1:40

Figur 3a

Rekonstruerad stadsplan 1000-talet med den undersökta graven markerad. Gravgårdar markerade med grönt (gravgårdar med högar ochstensättningar) och rött (gravar under flat mark utan synliga markeringar idag)

Figur 3b

Rekonstruerad stadsplan 1100-talet med läget för stadens tidigmedeltida kyrkor.

Figur 4a
Fotografi över skelettgraven
från NÖ.

Figur 4b
Detalj över skelettgravens
fötter och kistspikar.

Slutord

Det finns all anledning att i framtiden vara uppmärksam på att det inom S:t Pers skolområde finns omfattande ytor med gravar under flat mark. Därför bör alla markarbeten inom skolområdet föregås av en antikvarisk kontroll eller förundersökning.

Sigtuna den 30 mars 2005

Sten Tesch

Sten Tesch

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	2021-99-32156
Uppdragsgivare:	Sigtuna kommun, Komfast
Kvarter/område:	S:t Pers skola
Socken:	S:t Pers sn, Sigtuna stad
Landskap:	Uppland
Ek kartblad:	118 21 Sigtuna
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning
Fältarbetstid:	14-15 juli 1999
Fältarbetspersonal:	Sten Tesch
Rapportarbete:	Sten Tesch
Dokumentation:	1 schaktplan, 1 plan- och profilritning, 6 digitala fotografier, 3 sv/v fotografier, 3 diabilder
Fynd:	Kistspikar av järn och ett skelett

Sigtuna Museum

Stora Gatan 55
193 30 Sigtuna.

tel.: 08 - 597 838 70, fax.: 08 - 597 838 83.
e-postadress: sten.tesch@sigtuna.se

